

Theol.

R
10604

R III, I. 254.

I. 254.

Constat 2 1/2 R

QVO

TIDIANI SER

monis Formulæ com-
muniores.

EX ERASMI

colloquijs, tum alijs, in pu-
erorum usum de-
scriptæ.

MOGVNTIÆ ANNO

M. D. XXXIX.

BIBLIOTH:
ACADEM:
DORPAT:

ADVERSUS CALVMNIAM HEN-
decasyllabi Phalatiij, per Nicolaum
Ditrichum.

Doctorem haud lacerare me libellos
Quisquam existimet, At capaciore
Actati solidos manere norit
Tantum hic effigiare crassiores
Sub primis pueros studemus annis
Quam frugem facile è suis libellis
Excerpi patientur illa primum
Qui scripsere, igitur rogo proteruos
Dentes Zoile comprimas. Licebit
Vti tramite cuiq; promptiori
Cui servire nequit brevis tabella hæc
Σ παρθ ανην ελαχες μεμνησο κοσ μεν.

HEXASTICHON AD
pueros. ND.

Heus puer ingenuis mentem uirtutibus orna
Imberbis discas uerba latina loqui. (auro
Crede mihi haud pulchro radiantes gemmulae in
Splendida nec bisjuss, purpurieue togæ.
Ingenium exornat puerum, quantum inclita uirtus
Ingens quam sequitur gloria, fama, decus.
Quoti

4-III A

3347

150654718

QVOTI

DIANI SERMONIS

communiore formule.

EX ERASMI COL.

loquijs excerpte.

EX PROOEMIO PRÆ-

cepta.

ON temere docet quidam, ut
salutemus libenter. Comis enim
et blanda saluatio, sepe con-
ciliat amicitiam, inimicitiam
diluit, certe mutuam bonoquo-
lentiam alit, augetq.

Urbanitatis est, salutare obuios: aut eos, qui
nos adeunt, aut quos adimus ipsi colloquendi
gratia: Item, operis aliquid agentes, coenantes,
oscitantes, singultientes, sternutantes, tussien-
tes.

In ractu crepituuè uentris salutare hominis
est plus satisurbani, Sed inciuilius cum saluta-

quis

A 2

re, qui reddit urinam, aut exonerat aluum.

Urbanum est addere cognationis & affinitatis titulum, nisi cum habeant aliquid odij, tum enim prestat abuti plausibilibus, ut pro No-uerca, mater, pro priuigne, fili, pro caligarie, calcearie, Vir honorande.

Senes, ignotos adolescentes, filiorum cognomento salutant, Adolescentes uicissim illos, ut patres, aut dominos.

SALVTANDI FORM.

mule in primo con-

gressu.

Salue pater amantissime.

Salue mea matercula.

Salue mi frater.

Salue preceptor obseruande.

Salue condiscipule.

Saluus sis.

Salue plurimum amicorum optime.

Salue uir ornatissime, spectatissime.

Saluete pariter omnes.

Saluete quotquot estis, una salute omnes.

Salue congerro lepidissime.

Saluete belli homunculi.

Salue

Salue iterum atq; iterum.

Salue anicula annos nata quindecim.

Salue puella annorum octoginta.

Saluere te iubeo.

Salutem tibi precor.

RESPONSIO.

Et tu Salue.

Saluus sis tu quoq.

Et tu tantundem salue mi Nicolae.

Et tu salue perpetuum.

Salue tantudem mi Petre.

Idem tibi reprecor.

BENE PRAECANDI

Formule.

Et bene precari salutationis genus est.

CONVIVIS.

Sit scelix conuiuium.

Bene sit uniuerso cetui.

Precor omnia leta omnibus uobis.

Deus bene fortunet uestrum conuiuium.

STERNVTANTI.

Sit faustum ac felix.

Seruet te Deus.

Sit salutiferum.

Bene uertat Deus.

AUSPICANDI

quippiam.

Sit felix & faustum reipublicæ.

Bono sit omnibus, quod instituis.

Bene uertat deus quod agis.

Bene fortunet Christus Optimus Maximus
quod in manibus est.

Faucant superi tuis conatibus.

Feliciter cedat quod instituisti.

Prospero succedat, quod auspicatus es.

Bonis auius cepta, res melioribus exeat.

PROFICISCENTI

quopiam.

Precor bonis auius hinc abeas, melioribus re-
deas.

Opto tibi felicem cursum, & recursum felici-
orem.

Sit iter

Sit iter letum, reditus letior.

Bonis auspicijs soluas ancoram.

Vtinam ista profectio succedat tibi ex animi sen-
tentia.

Sospitet te Iesus optimus Maximus.

Superi propicij, te nobis incolumem restituant.

Seruet te deus, animæ meæ dimidium.

Opto tibi reditum incolumem.

RESPONSIO.

Maximas tibi gratias ago.

Precor tibi uicissim omnia leta.

Seruet te deus interim quoque incolumem.

Faxit Deus, ut omnia utrinque cedant ex senten-
tia.

VALEDICENDI.

Bene uale.

Valete omnes.

Cura ut quàm rectissime ualeas.

Valetudinem tuam cura diligenter.

Vale quàm optime

Vale in crastinum.

In hoc biduum uale.
Cura, ut sit mens sana in corpore sano.

RESPONSIO.

Dabitur quidem opera.
Valebis tu quoque.
Et tu fac ualeas.
Tibi uicissim precor prosperam ualeitudinem.
Faxint superi, ut aliquando rediens incolumis,
uos incolumes offendam.

IN DIGRESSU.

Quo tu nunc abis?
Quo uadis?
Quo noster Leonharde?
Quo te confers?
Quo se nunc nunc proripit ille?
Quo te Mæri pedes?
Quo properas?
Quo nam hinc abiturus es?
Quo nunc iter est?

RESPONSIO.

Confero

Confero me domum.
Recipio me in patriam.
Eo in scholam.
Ibo hinc ad forum empturus panem, papyrum.
Rus hinc concedo.
Eo ad macellum, allaturus obsonia.
Ex consilio parentum meorum Vittenbergam
proficiscor, ad ampliorem ingenij cultum ca-
piendum.
Propediem ut à patre percepi, hinc abiturus
sum.
Commigraturus sum Noribergam, Basileam,
Luteciam.

SALVTARE PER alium.

Frobenium iubebis meo nomine saluere.
Erasmiolum mea causa salutabis diligenter.
Matri quam potes officiosissime ex me salutem
dicito.
Dic me omnibus omnia leta precari.
Salutabis mihi sodalitatem diligenter.
Amicos omnes meis uerbis salutato.
Fratri ex me salutem dicito.
Saluta omnes qui de me percontabuntur.

RESPONSIO.

*Faciam diligenter ac sedulo.
Curabo. Fiet. Dabo operam.
Effectum reddam. Curabitur.*

BENE PRECANDI
contrahenti.

*Precor ut hic contractus commodo bonoq; sit
utriq;.
Precor ut hoc matrimonium uoluptati sit omni-
bus nobis
Vtriq; uestrum faustum felixq; sit, precor. Ad-
sit Deus.*

IN NOVI ANNI
initio.

*Precor ut hic annus tibi letis auspicijs ineat,
letioribus procedat, letissimis exeat, ac se-
pius recurrat semper felicior.
Precor ut hic dies tibi candidus illuxerit.
Precor ut hic sol tibi felix surrexerit.
Sit felix exortus diei.
Bonus dies.*

Opto.

*Opto tibi bonum diem,
Prosper sit tibi hic dies.*

RESPONSIO.

*Sit utriq; nostrum prosperimus.
Habeo gratiam.
Idem tibi reprecor.
Gratia deo.
Ego tibi uicissim multa secula felicissima pre-
cor. Amo te.
Cupio quæ uis omnia.
Amandus es.
Benignè dicis,
Comis es.*

INSTANTE NOCTE.

*Opto tibi noctem prosperam.
Precor tibi noctem placidam.
Contingat tibi felix somnus.
Det tibi Deus placidam quietem.
Sit tibi fausta nox.
Faustam deges noctem.*

RESPONSIO.

At ego tibi pro una fausta mille precor faustissima.

Tantundem tibi reprecor.

Tibi uicissim precor quietem placidam.

FORMULAE PETENDI

quidpiam à præceptore.

Observande præceptor, liceat mihi pace tua,
hoc die abesse schola.

Amantissime præceptor, fac mihi potestatem
abeundi domum.

Liceat mihi consensu tuo exire ad exonerandum
alium.

Fac mihi copiam exeundi ut reddam urinam.

Liceat mihi permissu tuo exire ad exonerandam
uesicam.

Precor ut sit mihi facultas hoc die laborandi in
agro, prato.

Abeundum est mihi rus ex iussu parentis, pre-
cor ut id fiat pace tua.

Auocor hinc præceptor obseruandissime serijs
parentum meorum literis, eam ob rem quam pos-
sum amanter te oro ut hinc migrandi potestatem
mihi concedas.

Quod me primum in tuam disciplinam huma-

nissime recipere dignatus es, deinde ex quo scho-
le tue sectator fui, & fideliter, & accurate
tam literis bonis quam rectis moribus expolire
studuisti, gratias tibi immortales ago.

Humanissime utr, Ego à parentibus meis mis-
sus, et ludi tui fama, excitus, huc appuli, ad uberi
ore ingenio mei eruditione comparandam, qua
re tuam humanitatem amanter rogo ut me in tu-
orum gregem recipere digneris. Do fidem, me
in omnibus quod rectum erit, quodq; tu iusseris
facturum.

INFANTULI

dicunt.

Præceptor, peto ue-
niam exeundi

Domum, emptum
papyrus, panem, ca-
catum, mictum.

EXCIPIENDI FOR- mule reducem.

Gratulor tibi aduentum.

Bene factum quod uenisti

Aduentus tuus saluus est mihi gratissimus.

Saluum te aduenisse gaudeo.

Gaudeo te aduenisse.
Gratulor mihi quod aduenisti.
Sospitem te adesse uolupte est.
Gratulamur tibi felicem reditum.

RESPONSIO.

Gratias tibi ago.
Habeo tibi gratiam.
Ego uicissim letor, quod incolumis uos incolumes offenderim.
Gaudeo quoq; me saluum inuenire te.
Aspectus tuus incolumis, uicissim mihi iucundissimus est.

PERCONTANDI FORMA IN primo congressu.

Georgius.

Liuius.

Geor. Ex qua tandem corte, aut cauca nobis addes? Liuin. Quid ita? Geor. Quia male saginatus, Quia macie pelluces totus, ariditate crepitās, Vnde prodis? Li. E collegio montis acuti. G. Ergo ades nobis onustus literis. Liuin. Imo pediculis. Ge. Pulchre comitatus aduenis. Liuin. Sane, nec tutum est nunc uiatorem ire incomitatum.

tum. Geor. Agnosco sodalitium scholasticum. Ecquid nouarum rerū adfers è Lutetia? L. Illud in primis, quod scio, tibi uidetur incredibile. Lutetie Beta sapit, & quercus concionatur. G. Quid tu narras? L. Hoc quod audis. Geor. Quid ego audio? L. Hoc quod narro. Geor. Monstri simile, Oportet illic fungos & lapides esse auditores, Vbi tales contionentur. L. Atqui sic res habet, Nec audita narro, sed comperta. Georg. Oportet illic plurimum sapere homines, si sapit Beta & Quercus. Liuin. Rectè coniectas. Geor. Vales ne? Liuin. Contemplare uultum. Georg. Quin magis lotium iubes? An me putas medicū? Nō rogo quid ualeas, nam facies loquitur te belle ualere, Sed quomodo tibi placeas. L. Corpus quidem belle habet, sed animo male est. G. At non ualet qui isthac parte laborat. Liuin. Sic res habent meæ, corpus ualet sed egrotat crumena. Geor. facile isti morbo medebitur mater.

PERCONTANDI DE Valetudine.

FORMVLAE.

Vt ualueris usque? Quomodo tandem uales? Vt
uales? Quomodo tecum agitur? Satis recte ua-
les? Vt se res habent tue? Salua ne res? Satis sal-
ua res? Quid fit? Quid agitur? Fuiſti ne ſemper
proſpera uale tudine? Valuiſti ne ex ſententia?
Ecquid uales?

Dei gratia bene ualeo, Feliciter ualeo, Optime
ualeo, belle, recte, gratia ſuperis, Ego Dei bene-
ficio perpetuo belliffime ualui.
Semper proſpera uſus ſum uale tudine.
Haſtenus bona uale tudine fui.
Varie ut ſunt res mortalium.
Proſperrima, fauſta, incolumi, felici, Secunda,
proſpera, integra, Baſilica, Athletica, Pan-
tica, ſemper fui uale tudine.

GRATVLATIO DE BO- na uale tudine.

L. Faxint ſuperi ut iſthuc ſit perpetuum, ac pro-
prium, Letus iſtud audio. Voluptatem mihi nun-
cias. Eſt iſthuc mihi auditu per quam iucundum
Sermonem iſtum audire ex te uehementer gau-
deo.
Iſthuc haud inuitus audeo.

Oppido

Oppido letor iſthuc audire ex te,
Vt idem ſemper facias opto.
Tibi gratulor, mihi gaudeo.
Gratia ſuperis. Gratiam habeo ſuperis.

ALIA.

G. Quo pacto uales?

RESPONSIO.

L. Recte, pulchre, belle, perbelle, belliffime,
perpulchre, feliciter, commode, minime, male,
Ex animi ſententia. Valeo ut uolo, potius quam
ut mereor, Baſilice, pan-
craticæ, athleticæ. Geor.
Expectabam ut diceres etiam taurice, Quid
fit? Quid agitur? L. Equidem nihil ago. Otium
ago, id quod uides ago, nempe nihil,
Sedetur, Statur, Legitur, ſcribitur.
Nihil fit, parum agitur.

MALE VALERE FOR- mule.

Non admodum ex ſentia ualeo.
Vt cumq; ualeo, Sic ſatis.
Vt poſſum quando ut uolo non licet.
Vt ſoleo, ita ut ſuperis uiſum eſt.
Secus quam uellem.
Vt ſolent quibus cum medicis res eſt.

B

Haud sane comoda sum ualitudine incommo-
da, per quam incommoda, infelici, aduersa, pa-
rum prospera, parum secunda, mala, infausta,
imbecilli, dubia, mediocri, alia quam uellem,
Qualem opto hostibus meis.

CONDOLENDI

Formule.

Rem mihi sane quam acerbam narras.
Vehementer dolco uicem tuam.
Dolet mihi infortunium tuum.
Sane inuitus isthuc ex te audio.
Prohibeant superi. Auertat Deus
Bona uerba queso.
Hic cupiam te uanum esse.

CONSOLANDI.

Formule.

Bono sis animo oportet.
Forti infra toq; sis animo.
Quando superis ita uisum est æquo animo seren-
dum quod sors fert
Ferendum est non culpandum quod mutari non
potest.
Fulciendus interim est animus spe melioris for-
tune.

Multum

Multum iuuat animus in re mala bonus.

QVID MORBI EST?

Formule.

Quod mali genus est?
Quis te morbus habet?
Quo morbo teneris?
Quid morbi est?
Quid habes morbi?
Quis te tenet morbus?
Num hydrops est? Num dysenteria?
Num febris? Ad sanitatem gradus est nouisse
morbum.

RESPONSIO.

Nescio & hoc laboro periculosius,
Negant esse febrim, Non est hydrops,
Opinor febris esse speciem.

DE MORBO LATIUS PER- contandi, Formule.

Quam pridem te habet hoc mali?
Diu est quo teneris isto morbo?
Quantum temporis est quod te hoc malum cor-
ripuit?
Quam diu laborasti illo morbo?
Quoto die recurrit dolor.

RESPONSIO.

Dies plus minus uiginti,
Fermè mensis est. Iam tertius mensis est.
Mibi seculum uidetur, Quotidie recurrit. Sæ-
pius quàm Euripus.

VNDE CONTRAXISTI?

Formule.

Vnde suspicaris hoc collectum esse mali?
Qua ex caussa arbitraris te in illum incidisse
morbum?
Vnde illum ortum tibi esse morbum censes?

RESPONSIO.

Ex inedia, E frigore natum arbitror.
E putribus ouis morbum ortum suspicor.
E uino plus satis diluto.
E crudis malis contracta est stomachi cruditas.
Ex potatione largiore.
Ex immodico & in tempestiuo studio hoc con-
ciliatum uidetur morbi.
Geor. Quin accersis medicum? L. Timeo ne citius
morbum augeat quàm adiuuat, Metuo ne pro
remedio det uenenum. G. Deligendus est igitur
cui tuto

cui tuto fidas. L. Si moriendum est malo semel
mori, quàm tot pharmacis excarnificatus. Geor.
Fac igitur ut ipse tibi sis medicus, si diffidis ho-
mini medico, precor ut sit tibi medici uice deus,
Nullos ne consulisti medicos? L. Et quidem per
multos. G. Quid respondent? L. Id quod aduo-
cati Demiphoni apud Comicum. Alius negat, ali-
us ait, alius deliberandum censet, in hoc consenti-
unt omnes me miserum esse. G. Sospitet te Chri-
stus optimus Maximus. Precor ut diuina benefi-
centia nobis quàm primum restituaris incolu-
mis, Faxint superi ut pristinam recipias ualetu-
dinem quàm celerrime, commendo te Christo me-
dicorum optimo, is faxit ut quàm primum con-
ualescas, Iam me tempus alio uocat, uale quàm
optime.

DE CONVIVIS

inuitandis.

P. Cœnabis hodie domi? Chri. Foris cœnaturus
sum, foris cœnandum est mihi. P. Apud quem?
Chri. Apud socerum meum, apud generum,
apud nurum meam, apud affinem meum. Pe. In
crastinum te ad cœnam uoco, Cras ut mecum cœ-
nes oro. Cras mecum prandeas rogo, Cras e-

conuiuiam mihi uolo. Ch. At uereor ne non licu-
erit, ut possim metuo, Veniam siquidem licebit,
at metuo ne non queam, Pe. Cur non licebit?
Quid sic? Quid ita? Quamobrem? Quo pacto?
Quid caussae? Quid obstitit quo minus possis?
Ch. Tum quidem domi manendum mihi est, Vt
domi nocte sim necesse est, Tum certe fors
esse non licet, Cras mihi quoquam ire foras, li-
berum non erit, Pet. Vel perendie apud me sis
oportet, Saltem perendino die ad coenam uenias
necesse est, Quarto ab hinc die non graueba-
ris te mihi prebere conuiuium: Die louis pro-
ximo non potes effugere quin uenias, Chri.
Promittere certo nequeo, Veniam ubi utrique
nostrum uidebitur commodissimum, Veniam
quidem, at hac lege, ut tu postridie eius dici ui-
cissim apud me coenes.

Faciam eo quidem pacto, ut tu deinde mihi quo-
que sis conuiua.

Spondeo futurum. Recipio me facturum. Do
fidem futurum, hac quidem cōditione, ut tu me-
cum postridie prandeas. P. Age fiat, Esto, Sit
ita ut uis. Si iubes faciam. Chr. Ego instructus
accedam, Ego munitus ueniam, instructus mul-
ta fame accedam, tu uide ut Vulturem expleue-
ris, Parabo uentrem, ac dentes exacuam, tu uide
quibus

quibus modis lupum exatures. Pet. Age, ad hoc
certamen te prouoco, Age fac pro uiribus, pro
uirili, si quid potes. Ch. Veniam, sed non inco-
mitatus. Pet. Tanto uenies gratior, sed quo es-
mūe uenies? Ch. umbra. Petr. Nec secus possis
si modo luce uenies. Chr. Sed umbram adductu-
rus sum dentatam, unam atq; alteram, ne tu me
uocaris impune. Petr. Age ut libet, modo ne
laruas adducas, Sed explana, si libet, quid sibi
uelit umbræ uocabulum. Ch. Apud cruditos um-
bræ uocantur qui ipsi non uocati comitantur
eum, qui uocatus est ad conuiuium. Pet. Talium
umbrarum adduc quantum uoles. Age, at caue
ne me luseris, Caue fallas, Caue ~~sem~~ frustra fo-
ueam, Caue mihi uerba dederis, ~~Vide ne me ua-~~
~~nasse lactes.~~ Ch. Nihil opus iureiurando, in cœ-
teris, in alijs time perfidiam, hac in re non fal-
lam, Sed heus tu, caue ne quicquam paraueris
præter quotidiana mea causa, diem festum uolo,
Seis me cenutuam minime edacem, bibacem mi-
to minus, Nosti enim me conuiuiā non multi cibi
sed ioci plurimi. P. Curabitur diligenter, Ego te
Pythagorica cena excipiā, aut fortasse frugalim-
ore. Ch. Imo Diogenica, si me delectare uoles. P.
Certe platonica cœna te accipiā in qua multū sit
literatarū fabularū cibi minimū, cuius uoluptas

duret etiam in posterum diem. Chri. Placet, fiat
ut mones. P. Tu uide omnes curas tuas ac rugas
etiam istas domi relinquo, Huc præter nugas et
risum nihil adferas. Chri. Ita fiet, Exporrige-
mus frenum, Bellos homunculos agemus, Ride-
bimus affatim, curabimus cutem, indulgebimus
genio.

Epicureos agemus, uocabis me per puerum tu-
um, ubi uoles domiero, Bene uale.

DE CVLTV CORPORIS VER-
ficuli ex Ouidio.

Munditiæ placeant fuscantur corpora campo
Sit bene conueniens, & sine labe toga
Linguaq; nec rigeat, careant rubigine dentes
Nec uagus in laxa pes tibi pelle natet.
Nec male deformet, rigidos tonsura capillos
Sit coma, sit docta barbara resecta manu.
Et nihil emineat & sint sine sordibus unguis
Inq; cava nullus stet tibi nare pilus.
Carpe cibos digitis, est quidam gestus edendi
Ora nec immunda tota perunge manu.
Neue diu præsume dapes sed desine citra
Quam cupis, paulo quam potest esse minus.
Cura

CVRA ET MORES
mensæ.

Puer inferne mensam, Est enim tempus pran-
dij, uel prandio.

Hora est cœnandi, uel cœnæ.

Expanse igitur primum in mensa mappam men-
salem.

Hinc panes mensæ imposito.

Postea affer orbes, Porrige cultros.

Adpone salinum, Et corbem cochleaream,

Apta circum, Elue calices.

Da mappas munerarias, & in patina aquam re-
centem ad lauandas manus, Aut ministra aquam
ex gutto linteo, ex humeris suspenso, dum omnes
laucrint. Hinc discumbentibus conuiuiis affer e
culina epulas: Apposito cibo stans uerecunde et
honeste complicatis manibus ante mensam, fun-
gere tuo officio & consecra cœnam, uel pran-
dium.

CONSECRATIO MENSÆ
uersiculis per PHILIPPVM
MELANCH.

His epulis donisq; tuis benedicito Chriſte
Vt foucant inſſu corpora ſeſſa tuo.

Non alit in fragili panis modo corporis uitam
Sermo tuus uitæ tempora longa facit.

ALIA EX PSALMO §

Oculi omnium in te sperant domine, & tu
das illis escam ipsorum in tempore oportuno.
Aperis tu manum tuam, & imple omne animal
benedictione. Kyrie eleyson, Christe eleyson, Ky
rie eleyson. Pater &c. Oremus. Benedic nos do
mine Deus pater noster celestis, et hæc dona quæ
de tua largitate sumimus, Per Iesum Christum
Dominum nostrum, Amen.

ALIA ERASMI.

Quicquid appositum est, & quicquid appone
tur, felix & sacrum esse iubeat, qui sua benigni
tate pascit uniuersa, Amen.

ALIA HERMANNI

Buschij.

Quæ nunc sumemus membris alimenta caducis
Hæc deus imperio sint benedicta tuo.

Post hæc si ministerio tuo opus est, fac sedulus
sis apud mensam, Erectus et uerecundus ad men
sam

sam statò. Vultu modesto, non podice ad men
sam uerso.

Oculos non hic inde coniicias, sed mensæ aduer
sito diligenter animaduerte, si quid desit in men
sa uipote, panes, potus.

Epulæ, orbes, quadræ.

Si quid erit adferendum, id expeditius agas, ne
moreris eundo.

Breuitè, ad omnia promptus, facilis, hilaris &
paratus eslo.

Vbi uero ministerio tuo opus non fuerit & di
scumbendum tibi sit, fac primum.

Vngues purgatas habeas,

Hinc manus laues.

Post consecrationem autem mensæ decenter ac
cumbe.

Erectus sede.

Cubito ne te fulcias.

Nec pandas brachia.

Primus ne esto esu.

Cibos carpe digitis, nec conde uola.

Proxima te cape.

In orbe ne morare

Ne mande auide.

Nec primus bibe, Non bibe auide.

Bibiturus os terge, non manu, sed mappula.

*Alios ne inspicio,
Morsa ne redtinge,
Nec linge digitos.
Nec ossa rode.
Queq; scinde cultro,
Os non perungas,
Digitos sepe terge. Nares ne fode,
Non rogatus tace.
Quod satis est ede.
Cum satur es surge.
Rursus manus laua.
Mensalia tolle.
Reliquias & fragmenta diligenter collige.
Queq; in suum locum repone.
Hinc deo gratias age.*

GRATIARVM ACTIO

post mensam uersiculis Philip.

Melanch.

*Postquam epulis exempta fames mēseq; remotæ.
Dicemus grates nos tibi summe pater.
Non hæc humanas uires alimenta iuuabunt
Diuina si non hæ foueantur ope.
Namq; tuo uiuunt agitata à numine cuncta
Asslatu spirant cuncta ualentq; tuo.*

*Nunc etiam gratis animis alimenta ministra.
Atq; immortalia pectora pascere cibo.
Et quia cura sumus tua nos pater optime serua
Et studia & uilæ tempora cuncta rege.
Cumq; epulas dederis rerum pater optime nobis
Adde epulis uires pro bonitate tua.*

ALIA EX PSALMO.

*Confitemini domino quoniam bonus, quoni-
am in æternū misericordia eius. Qui dat escam
omni carni, Qui dat iumentis escam ipsorum,
& pullis coruorum inuocantibus eum, Non in
fortudine equi uoluntatem habebit, neq; in tibijs
uiri beneplacitum erit ei, Beneplacitum est Do-
mino super timentes eum, & in eis qui sperant
super misericordia eius, Gloria patri & filio &
spiritui sancto, Sicut erat in principio & nunc
& semper, & in secula sæculorum. Amen.
Kyrie eleyson, Christe eleyson, Kyrie eleyson.
Pater noster quies &c.*

*Gratias agimus tibi domine deus pater noster
cælestis, per Iesum Christum Dominum nostrum
pro uniuersis donis ac beneficijs tuis, qui uiuis
& regnas Deus, per omnia secula sæculorum.*

A M E N.

ALIA.

Qui nos creauit, Redemit & pauit, benedictus
sit in eternum, Amen.

ALIA.

Quod sumus utilibus dapibus potuq; resecti
Laus tibi pro donis sit Deus alme tuis.

CVM ADFERS POTVM
consecrandi formulæ.

Ecce uinum.

Hoc uinum uobis faustum sit.

Hoc uinum leti bibite.

Cereuisia hæc saluti sit uobis omnibus.

Bono sit potus iste.

RESPONSIO.

Agimus tibi gratias.

Gratias ago.

At sit deus.

PROPINANDI FORMVLÆ.

Ebibetis ordine suum quisq; calicem.

Ego tibi hoc primum propino Mida.

Tu deinde

Tu deinde cæteris propina.
Præbibo tibi dimidiatum cyphum.

RESPONSIO.

Accipio abs te libenter.

Equidem nihil recusabo. Prosit tibi.

Nihil tua causa recusabo. Sit saluti.

Præcor ut sit tibi bono.

Sit tibi bonum atq; commodum.

GRATIAS AGENDI
conuiuio, Formulæ.

Habeo uobis hospites candidissimi gratiam, qui
ad hoc conuiuioium, uenire dignati sitis.

Gratiam habeo, qui dignatus sis nostro adesse
conuiuio.

Ego habeo uobis gratiam quod nostram exilita-
tem boni consulitis.

RESPONSIO.

Ego pariter tibi & meo et aliorum nomine gra-
tias ago, quod tua humanitate ad hoc conuiuio-
ium, longe suauissimum nos uocaris.

Valete sodales optimi
Bibite non segniter & uiuite suauiter.

PERCVNTANDI REDVCEM
Formula.

G. Fuit ne hoc iter tibi faustum & commodum?
L. Sic satis, nisi quod nihil usquam tutum est à
latronibus. G. Hic est belli ludus. L. Est, sed sce-
leratissimus. G. Pedes aduenis, an eques? L. par-
tim pedestri itinere, partim uehiculo, partim
equo, partim nauigio. G. Tuae res quo tandem
in statu sunt? L. In optimo, felici, mediocri, tole-
rabili. G. Quo pacto se res habent tuae? num ex
uoto? L. Imo supra uotum, supra meritum, su-
pra spem. G. Satis ex sententia? Satis salua om-
nia? Satis ne prospera omnia? L. Res in peiore
statu esse non potest, peiore in loco negotium
non potest esse. G. Non coepisti igitur quod ca-
ptabas? Non contigit praeda quam uenabaris?
L. Venabar equidem, sed irata delia. Nihil re-
liquum est spei. L. Spei per multum, sed rei ni-
hil. G. Episcopus nihil ostedit spei? L. Tota plau-
stra, totas naues, sed praeterea nihil. G. Nihil
adhibuit? L. Promisit quidem largiter, sed ne-
teruntium quidem misit. G. Ergo spe alendus est
animus.

animus. L. Sed hac non saginatur uenter. Qui
spe aluntur, pendent, non uiuunt. G. Sed hoc eras
ad iter expeditior, quod nihil esset oneris in zo-
na. L. Fator, atque etiam tutior. Nulla enim
sunt arma certiora aduersus latrones, sed ego
malim & onus & periculum. G. Nihil ne tibi
ademptum est in uia? L. Mihi ne? Quid queso eri-
pias nudo? alijs citius periculum erat à me. Licuit
mihi uacuo uiatori per totum iter canere & esu-
rire. Nunquid uis? Gre. Quò nunc hinc abis? L.
Recta domum salutaturus penates, iam diu non
uisos. Gre. Precor ut illic omnia offendas lata.
L. Vtinam id uelint superi.

ALIA.

PERSONAE
MAVRITVS CIPRIANVS.

M. Redisti nobis obesior solito, Redisti prece-
rior. C. At equidem mallem prudetior, aut doctior.
M. Imberbis abieras, redisti barbatus. Contra-
xisti tibi absens non nihil senij. Quid sibi uult hic
pallor? Quid macies? quid frons caperata? Ut est
fortuna, sic est corporis habitus. Num aduersa?
C. Nunquam quidem mihi alias secunda, sed nun-

quàm quàm nunc odiosius reflauit. Mauritius.
Doleo uicem tuam. Dolet mihi tua calamitas.
Sed quid isthuc mali est? Cipria. Vniuersæ pecu-
niæ naufragium feci. M. In mari? C. Non, sed in
littore, nondum nauem ingressus. M. Vbi nam?
C. In littore Britannico. Mau. Bene habet quod
ipse nobis uiuus enatasti. Præstat pecuniæ iactu-
ram facere quàm uitæ. Lenius est pecuniæ di-
spendium quàm famæ. C. Vita famæq; incolumi pe-
rijt pecunia. M. Vita sarciri nullo pacto potest,
fama egre potest, pecunia facile alicunde sarcie-
tur. Qui malum hoc accidit? C. Nescio, nisi quod
sic erat in fatiis meis. Sic uisum est superis. Sic li-
buit genio meo malo. M. Vides igitur doctrinā
ac uirtutē tutissimas esse diuitias, quæ nec eripi
possunt, nec grauant circumferentē. C. Pulchre
tu quidē philosopharis, sed interim ego ringor.

ALIA.

PERSONAE.

CLAVDIVS, BALBUS.

C. Gratulor tibi reduci Balbe. B. Et ego tibi su-
perstiti Claudi. C. Gratulor tibi in patriam re-
uerso. B. Imo gratulare magis ē Gallia profu-

gō. C. Quid ita? B. Quia illic bellis feruent om-
nia. C. Quid Musis cum Marte? B. Atqui il-
lic ne Musis quidem parcitur. C. Tu igitur fe-
liciter elapsus es. B. At non sine periculo. C.
Totus alius nobis redisti. Bal. Qui sic? Clau. Ex
Hollando uersus es in Gallum. B. Quid? an ca-
pus eram cum hinc abirem? C. Vestis indicat to-
mutatum esse ex Batauo in Gallum. Bal. Hanc
metamorphosim malim quàm gallinam: Sed ut
cuculla non facit monachum, ita nec uestis Gal-
lum. C. Iam ne calles Gallice? Bal. Sic satis. C.
Quo pacto didicisti? B. A magistris bauāquaquā
mutis. C. Quibus? B. A mulierculis quouis tur-
ture loquatioribus. C. In tali ludo facile disci-
mus loqui. Sonas ne probe sermonem Gallicum?
B. Immo et Latinum sono Gallice. C. Nonnun-
quam igitur scribes bona carmina. B. Quur ita?
C. Quia perijt tibi sillabarum quantitas. B. Mi-
hi satis est qualitas. C. Quid, est ne Lutecia im-
munis à pestilentia? Bal. Non est, sed perpetua
nō est, aliquando remittit sese, mox recrudescit,
nonnunquam intermittitur, deinde recipit sese.
C. Nō sat erat malorū, ubi bellū est? B. Erat ni-
si secus esset uisum superis. C. Annōne caritatē
isthic esse oportet. B. Imo penuriā. Omnium rerū
illic inopia est, præter quā sceleratorū militū.

Bonorum uirorum illic mira utilitas. C. Quid
accidit Gallis ut bellum suscipiant cum Aquilae
B. Quia mouet illos exemplum scarabaei, quae
non cecidit Aquila. In bello nemo sibi non uide-
tur Hercules. C. Non te remorabor diutius.
Aliis latius nugabimur, quum erit utriq; com-
modum. Nunc aliò me uocant negotia quae-
dam.

DOMESTICA CON-
fabulatio.

PERSONAE.

PETRVS, MIDA PVER,
IODOCVS.

Pet. Heus heus puer, nemon? huc prodit M.
Hic opinor effringet fores, Familiarem oportet
esse, O lepidum caput, Quid adfers mi Pe-
tre? Pet. Me ipsum. M. Ne tu rem haud magni
pretij huc attulisti. Pet. Atqui magno constitui
patri meo. M. Credo pluris quam reuendi pos-
sis. P. Sed Iodocus est ne domi? Mida. Incertus
sum, sed uisam, Quin tu potius abi et roga ipsum
an uelit nunc esse domi. Abi tu potius, sisq; tibi
ipsum Mercurius. Pet. Heus Iodoce, num es do-
mi?

mi? Iodo. Non sum. P. Impudens, non ego au-
dio te loquentem? Iodo. Immo tu impudentior.
Nuper ancillae tuae credidi te non esse domi, &
tu non credis mihi ipsi? Pet. Acquum dicis, Par
pari relatum. Iodoc. Equidem ut non omnibus
dormio, ita non omnibus sum domi, tibi post hac
semper ero. Pet. Sed tu mihi uidere cochleae
uitam agere. Iodo. Qui sic? P. Quia perpetuo
domi latitas, nec usquam prorepis, Non secus
atq; claudus sutor, iugiter domi desides, Tu tibi
domi situm contrahis. Iodoc. Est quod agam do-
mi, foris nihil est negotij, Et si quid esset, tamen
hoc caelum me dies aliquot a publico cohibuisset.
Pet. At nunc sudum est, & inuitat ad deam-
bulandum. Vide ut blanditur. Iodoc. Si prode-
ambulare lubet, non recuso. Pet. Plane uidetur
hoc utendum caelo. Iodoc. Asciscendus est unus
aut alter congerro. Pet. Fiet, modo dicas, quos
uelis. Iodoc. Quid si Hugonem? Pet. Haud mul-
tum interest inter hugonem & nugonem, Iodo.
Age placet. Pet. Quid si Alardum? Iodoc. Ho-
mo minime mutus est, quod auribus diminutum
est, lingua pensat. Pet. Si uidetur Neuium adiun-
gemus. Iodoc. Siquidem dabitur illius copia,
nunquam erit fabularum inopia. Placent confa-
bulones, superest ut locum dispicias amoenum.

P. Ego uero tibi locum ostendam, ubi nec nemoris umbram, nec pratorum smaragdinum uirorem, nec fontium uiuas scatebras desiderabis, dices dignam Musis sedem. Io. Magnifice polliceris. P. Nimum affixus es libris. Nimum asides libris: Immodico studio te maceras. Iodo. Malim studio macrescere quam amore. Petrus. At non ideo uiuimus, ut studeamus, sed ideo studemus, ut suauiter uiuamus. Iodocus. Mihi uero uel immori chartis dulce est. Petrus. Equidem immorari probo, immori non probo: Ecquid uoluptati fuit hæc deambulatio? Io. Me quidem uehementer oblectauit.

ALIA.

PERSONAE

EGIDIUS, LEONARDUS.

E. Quo noster Leonardus? L. Ad te ibam. E. Istud quidem facis insolens. L. Quam obrem? E. Quis iam annus est quod nos non uiseris. L. Malo in hanc peccare partem ut desiderer, quam ut obtundam. E. Immo boni amici nulla est apud me facietas, Immo quis crebrius uenies.

nies, hoc mihi uenies gratior. L. Quid interim agitur domi tue? E. Multa sane quæ nolim. L. Non miror, Sed quid rerum gerunt filij? E. Natus tu maximus iam dudum maritus est, breui pater futurus, minimum ablegauit Lutetiam, nam hic nihil aliud quam ludebat. L. Quid eos? E. Ut magister nobis redeat stultior quam exierat. L. Bona uerba. E. Medius iam coepit initiari sacris. L. Precor ut bene uertat omnibus.

ALIA.

PERSONAE.

MOPSVS, DROMO.

M. Quid sit? Quid agitur Dromo? D. Sedetur. M. Video, Sed quomodo se res habent tue? D. Ut solent ijs quibus superi sunt parum propitij. Mopsus. Istuc omnis querat deus, Quid agis? Dromo. Equidem otium ago, id quod uides, nimirum nihil. Mopsus. Præstat otiosam esse, quam nihil agere, ego te fortassis occupatum serijs negotijs interpello. D. Immo maxime uacuum, iam enim me coeperat otij tedium. E cogitationem desiderabam. M. Fortassis impedio, inter-

yumpo, interturbo tua negotia. Dromo. Immo
 tedium otij discutis. Mopsus. Da ueniam si te
 parum in tempore interpellarim. Dro. Immo
 in ipso tempore aduenis, Oportune te huc attuli
 sti. Optatus ades. Interuentus tuus est mihi ue-
 bementer gratus. Mopsus. Fortassis aliquid se-
 rie rei inter uos agitur, cui nolim esse impedi-
 mento. D. Immo lupus (quod aiunt) ades in
 fabula: Nam de te sermo erat. Mopsus. Facile
 crediderim, nam mihi huc uenienti mire timie-
 bat auris. Dromo. Vtra? Mopsus. Leua. Vnde
 conijcio nihil magnifice de me fuisse prædica-
 tum. Dromo. Immo non nihil honorificum. Mo-
 psus. Vanum igitur fuerit oportet, Sed quid est
 bonæ rei. Dromo. Aiunt te uenatorem esse sa-
 ciunt. Mopsus. Immo iam intra casses meos est
 præda, quam uenabar. Dromo. Quenam? Mo-
 Lepida puella, quam perendie ducturus sum.
 Vosq; oro ut meas nuptias uestra præsentia di-
 gnemini honestare. Dromo. Quenam est spon-
 sa? Mopsus. Aloisia Chremetis filia. D. Egre-
 giū spectatorem formarum, Tuis oculis adluba-
 it illa nigro capillicio, simijs naribus, ore prælar-
 go, uentre prominulo. Mopsus. Desinete, mihi
 eam duxi, non uobis, Non sat est quod suo regi
 pulchra est regina? Ita denum illa mihi place-
 bit, si

bit, si uobis non admodum placeat.

ALIA.

SYRVS.

GETHA.

Syrus. Opto tibi multam felicitatem. Ge-
 Et ego tibi conduplicatum opto quidquid optas
 mihi. Syrus. Quid agis rei? Getha. Confabulor.
 Syrus. Quid? confabulare solus? Getha. Vt ui-
 des. Syrus. Fortasse tecum? proinde tibi uiden-
 dum ut cum homine probo fabuleris. Ge. Immo
 cum lepidissimo congerrone confabulor, Syrus.
 Quo? Getha. Apuleio, Syrus. Istud quidem nun-
 quam non facis, Sed amant alterna camœne.
 Tu perpetuo studes. Getha. Non est ulla studio-
 rum satietas, Syrus. Verum, sed tamen est mo-
 dus quidam, Non omittenda quidem sunt studia,
 sed tamen intermittenda nonnunquam, Non ab-
 iicienda sunt, sed relaxanda. Nihil suauē quod
 perpetuum: Voluptates commēdat rarior usus.
 Tu nihil aliud quam studes, Nunquam non stu-
 des, Continenter incumbis literis, Indesinen-
 ter inheres chartis; Studes noctes & dies, nul-
 lum facis studendi finem, neq; modum. Getha.
 Age tuo more facis, rides me, ut soles, Nunc lu-

des tu quidem me, Salse me rides, Satyricum
agis, Naso me suspendis adunco, Non me fallit
tuum scomma, Nunc ludos deliciasq; me facis,
Pro delectamento me habes, Nunc plane ioco
mecum agis, Rideor abs te, Eadem opera assue
mibi auriculas asini, Ipsi codices pulvere situq;
obducti loquuntur, quàm sim immodicus in stu-
dio, S. Emoriar, ni loquor ex animo, Disperiam,
si quid fingo, Loquor id quod sentio, Quod res
est dico. Serio loquor, Ex animo loquor. Non
secus sentio, quàm loquor.

C V R N O N V I-
sis nos?

F O R M V L A E .

L. Quid causse est, quod tam diu nos non inui-
seris?

Quid rei est quod nos tam raro uisis?

Quare tam rarus es saluator?

Quid accidit?

Quid sibi uult?

Quid obstitit?

Quo minus feceris nobis tui uidendi copiam?
Quid

Quid impedimento fuit?

N O N L I C V I T .

S. Non licuit per otium

Volui quidem, at non licuit mihi per mea nego-
tia.

Occupatio sui quàm ut potuerim.

Vix ipsi mihi fuit copia mei, prae molestis nego-
tijs.

Non defuit uoluntas, sed uetuit necessitas, Non
licuit per ualeitudinem.

G. Equidem accipio tuam excusationem, sed
hac lege, ne sepius utaris. Excusatio tua iustior
est quàm uellem, si quidem ualeitudo in causa
fuit: Hac lege mihi purgatus eris, si quod factum
est, officio sarcias, Si superiorem cessationem cre-
bra uisitatione penses. Syrus. Amicitia no-
stra firmior est quàm ut sit tam uulgaribus of-
ficijs alenda, Satis crebro uisit qui constanter
amat. Getha. Male sit istis curis, quae te no-
bis adimunt, Quid imprecor istis negotij quae ta-
lem amicum nobis inuident, Pesime sit isti febris
quae nos tam graui desiderio torsit tui. Male pe-
reat ista febris te incolumi.

MANDANDI AC
pollicendi,

FORMVLAE.

IACOBVS,   SAPIDVS.

Iacob. *Quæso ut res tibi cordi sit, Et tiam
atque etiam rogo, ut hoc negotium tibi curæ
sit. Si me amas causam hanc tractabis diligen-
ter, Sapidus. Desine ego tibi hoc effectum red-
dam, & quidem propediem. Curabo diligentius
quàm si mea res ageretur. Tu in utramvis dor-
mias aurem, ego tibi hoc confectum dabo, Tu qui-
etius esto, in me recipio prouinciam omnem. Gau-
deo mihi datam occasione, qua declarem meum
in te animum. Equidem oratione nihil pollice-
or, sed re præstabo, quicquid est amici sinceri
& ex animo beneuolentis, Nolim te lactare ua-
na spe.*

SUCCESSVS.

*S. Res successit opinione melius.
Fortuna uotis utriusq; fauit.
Res tua & uentis & amne secundo processit.
Si for-*

*Si fortuna nupisset, non potuisset esse secun-
dior.*

Plus impetraui quàm fuisset ausus petere.

Res omnis cecidit ex sententia.

Pulchre nobis cecidit hæc alea.

Noctua uolauit.

GRATIA.

Iacobus. *Equidem gratiam habeo & habitu-
rus sum, quo ad uiuam, maximam pro isto tuo in
me officio pares agere gratias uix possim, refer-
re nequaquã. Amo te plurimũ. Et habetur à me
tibi gratia, & habebitur semper. Habeo grati-
am, quod meum tibi negotium cordi fuit.
Plus tibi debeo quàm ut unquam soluendo esse
possim.*

*Artius me obligasti, quàm ut ex diario tuo un-
quam nomen meum expungere queam.*

*Hac re me tibi deuinctiorem reddidisti, quàm
ut unquam æs alienum persolvere possim.*

RESPONSIO.

*S. Aufer ista, maior est nostra necessitudo,
quàm ut uel tu mihi, uel ego tibi pro ullo officio*

debeā gratias agere. Non contuli in te hoc officium, sed retuli. Sibi benefacit qui benefacit amico. Video, mihi beneficium accepisse, quod nostrum officium boni consulis, Qui bene meretur de amico non dat beneficium, sed faceretur, Si ex animo probas officium in te meum fac sepius utare. Ita credam tibi gratum esse quod feci, si quoties desiderabis operam meam non roges sed imperes quod uoles.

HERILIA.

RABINVS.

SYRVS.

Rabinus. Heus heus furcifer, iamdudum raucae feci clamore, nec tu tamen expergisceris, uidere mihi uel cum gliribus certare posse. Aut ocyus surge aut ego tibi fuste somnum istum executiam, Quando crapulam hesternam edormieris? Non te pudet somnium hominis, in multam lucem stertere? Qui frugi sunt famuli, solent exortum solis anteuertere, curareq; ut herus surgens repercat omnia parata, Vt egrè diuellitur a nido tepesfacto cucullus. Dum scalpit caput, dum distentit neruos, dum oscitat, tota abitur, S. Vix dum diluxit. R. Credo tibi, nam tuis oculis

oculis adhuc multa nox est, Tibi nox adhuc est concubia, S. Quid me iubes facere? R. Fac ut luceat focus, uerre pileum ac pallium, exterge calceos & crepidas, Inuersas caligas primum intus purga scopis, mox foris deinde suffutum aliquem facito purgando aëri, Accende lucernam, Muta mihi lineum indusium, ac sicca lotum, S. Fiet. R. Atqui moue te ocyus, iam hæc fecisse oportuit. S. Moueo. R. Video sed nihil promoues, Vt incedit testudo. Syr. Non possum simul sorbere & flare. Rabinus. Etiam sententias loqueris carnifex? Tolle matulam, compone lecti stragulas, reuolue cortinas, Verre pauimentum, Verre solum cubiculi, Adfer aquam lauandis manibus, Quid cessas asine? Annus est priusquam accendas candelam. S. Vix reperiō scintillam ignis. R. Sic heri condidisti. S. Nec sollem habeo. R. Vt responsat nebulo quasi qui te habeat careat folle. S. Quam imperiosum habeo dominum, uix huius iussu decem expediti famuli, fecerint satis? Rab. Quid ais cessator? S. Nihil, omnia recte. R. Non ego te audio obmurmurantē? S. Equidē precor. R. Credo pater noster inuersum, Precationem opinor dominicā præposlere. Quid gannis de imperio? S. Precor

tibi ut fias imperator. Rabinus. Et ego tibi ut fias homo ex caudice, Sequere me ad templum usq; mox domum recurrito, lectos concinnato. Hec confusa suo quæq; loco digerito. Fac ut nateat tota domus, Matulam defrecato, Hec fordidam submoueto ab oculis, fortassis inuisent me quidam aulici, Si quid sensero prætermisum, uapulabis largiter. Syrus. Hic sane noui benignitatem tuam. Rabinus. Proinde caute si sapias. Syrus. At interim de prandio nulla mentio. Rabinus. Vah, ut hic mentem habet furcifer. Non prandeo domi. Itaq; sub horam decimam ad me transcurrito, deducturus me eò, ubi sum pransurus. Syrus. Tibi quidem prospectum, sed hic interim nihil est, quod edam. Rabinus. Si non est quod edas, est quos esurias. Syrus. Nemo fit esuriendo satur. Rabinus. Est panis? Syrus. Est, sed ater & fursuraceus. Rabinus. Delitias hominis, te quidem scenum esse oportuit, si pabulum detur te dignum, An postulas ut te asinum tantum placentis saginem? Si fastidis panem citra obsonium adde porrum, aut si mauis, cepe.

ALIA.

R. Est

Rabinus. Est tibi abundum in forum. S. Tam procul? R. Non sunt nisi sex passus, Tibi pigro sunt bis mille, Consulam autem tuæ pigritiæ. Eadem legatione multa conficies negotia, Tu supputa in digitos, ut memineris. Primum deslethes ad uestiarium, ac thoracem undulatum, si iam perfectus es, ab eo recipies, Hinc quæres Cornelium ueredarium, is plerumque est in cæruo, ibi potitat. Rogabis si quid habet literarum ad me, & ad quem diem sit profecturus, Deinde conuicies mercatorem pannarium, rogabis meis uerbis, ne quid sollicitus sit, quod pecuniam non miserim ad diem præscriptam, numerabitur propediem, S. Quando? ad calendas græcas. R. Rides gammio, imo ante calendas Martias, In reditu deslethes ad leuam, & ex Bibliopolis discas si quid aduectum sit nouorum libellorum è Germania, Cognosce qui sint, & quanti uenales. Post hæc rogabis Goclenium, ut mihi dignetur esse conuiua, alioqui cænaturus soli. S. Etiam conuiuas uocas? non habes domi unde uel mu-rem pascas. R. Proinde tu confectis cæteris abi ad macellum, & eme nobis armum ouillum, cum curabis eleganter assum, Audin hæc? S. Plura quam uellem. R. At uide, ut memineris. S. Vix potero dimidium. R. Etiam hic stas cessas.

D.

tor? Iam redisse oportuit. S. Quis possit unus tot rebus obcundis sufficere? Deduco ac reduco, Sum illi à scopis, à matula, à pedibus, à manibus, à poculis, à libellis, à rationibus, à iurgiis, à legationibus, Postremo non uideor illi sat occupatus, nisi sim & coquus.

A L I A.

R. Profer ocreas, nam equitandum est. S. En adsunt. R. Probe quidem abs te curate, totæ al-
bent situ, Opinor nec extersas, nec unctas hoc anno, adeo rigent præ siccitate. Exterge sub-
uuido panno, mox unge ad ignem diligenter, ac macera donec mollescant, S. Curabitur. R. Vbi calcaria? S. Adsunt. R. Verum, sed obducta ru-
bigine, Vbi frenum? & Ephippia? S. Sunt in promptu. R. Vide, ne quid desit, aut ne quid ru-
ptum, aut mox rumpendum, ne quid nobis sit in mora, cum erimus in cursu, Propera ad sellari-
um, & hoc lorum cura sarcendum. Reuersus inspicere soleas, siue calceos equorum, num qui-
clauui desint aut uacillent. Quam macilenti sunt equi, quamque strigosi. Quoties absterges aut-
pectis illos in anno? S. Inmo quotidie. R. Nimium res ipsa loquitur, Ieiunant opinor, non-
nunquam

nunquam totum triduum. S. Minime. R. Negas tu quidem, sed aliud dicturi sint equi, si loqui li-
ceat, quamquam satis loquantur ipsa macie. S. Curo sedulo. R. Cur igitur tu habitior equis? S. Quia non pascor sceno. R. Hoc igitur restat. Adorna manticam celeriter. S. Fiet.

MONITORIA.

PAEDAGOGVS. PVER.

Tu mihi uidere non in aulamatus, sed in caula, adeo moribus es agrestibus, Puerum ingenuum decent ingenui mores. Quoties alloquitur te quispiam cui debes honorem, compone te in re-
ctum corporis statum, aperi caput. Vultus sit nec tristis, nec torruus, nec impudens, nec pro-
teruus, nec instabilis, Sed hilari modestia tempe-
ratus, oculi uerecundi, semper intenti in eum, cui loqueris, iuncti pedes, quietæ manus, Nec uacil-
les alternis tibijs, nec sint gesticulose manus, nec mordeto labrum, nec scabito caput, nec fo-
dito aures, Vestis item ad decorum compona-
tur, ut totus cultus, uultus, gestus, & habitus corporis, ingenuam modestiam, & uerecundam
indolē præ se ferat. P. Quid si mediter? P. Fac.

P. Siccine satis? Pæ. Nondum. Pu. Quid si sic?
Pæ. Propemodum. Pu. Quid si sic? P. Hem, sa-
tis est, isthuc tene, Ne sic inepte loquax, aut pre-
ceps, nec uagetur animus interim sed sis atten-
tus, quid ille dicat, Si quid erit respondendum,
id facito paucis ac prudenter, subinde præsa-
tus, honorem, nonnunquam et adito cognomen-
to honoris gratia, atque identidem modice flectas
alterum genu, præsertim ubi responsum absol-
ueris, Nec abeas nisi præfatus ueniam, aut ab
ipso dimissus, Nunc age, specimen aliquod huius
rei nobis præbe, Quantum temporis absuisti à
maternis ædibus? P. Iam ferme sex menses. Pæ.
Addendum erat, Domine. Puer. Iam sex ferme
menses Domine. Pæda. Non tangeris desiderio
matris? Puer. Nonnunquam sane. Pæ. Cupis cam
reuifere? Pu. Cupio domine, si id pace liceat
tua. Pæ. Nunc flectendum erat genu. Bene ha-
bet. Sic pergito. Cum loqueris, caue ne præci-
pites sermonem, aut hæsites lingua, aut palato
immurmures, sed distince, clare, articulate con-
fuescito proferre uerba tua. Si quem præteri-
bis natu grandem, magistratum, sacerdotem,
doctorem aut alioqui uirum grauem memento
aperire caput nec pigeat inflectere genu. Iti-
dem facito cum præteribis eadem sacram, aut
imagi-

imaginem crucis. In conuiuio sic te præbebis hi-
larem, ut semper memineris, quid deceat eta-
tem tuam. Postremus omnium admogeto ma-
num patinæ. Si quid datur lautius, recusato, mo-
deste si instabitur, accipe et age gratias, mox
decepta portiuncula, quod reliquum est, illi red-
dito, aut alicui proxime accumbenti. Si quis
præbibeat hilariter illi bene præcare, sed ipse bi-
bito modice. Si non sitis, tamen admogeto cy-
athum labijs. Arride loquentibus, ipse ne quid lo-
quaris nisi rogatus. Si quid obsceni dicetur, ne
arride, sed compone uultum, quasi non intelli-
gas. Nec cui obtrectato, ne cui temet anteponi-
to, ne tua iactato, ne aliena despicio. Esto co-
mis etiam erga tenuis fortune sodales. Nemi-
nem deserto. Ne sis lingua futile. Ita fiet ut sine
inuidia laudem inuenias, et amicos parcs. Si ui-
deris conuiuium esse prolixius præcatus ueni-
am ac salutatis conuiuiis, subducito te à mensa,
uide ut horum memineris. Puer. Dabi-
tur opera mi præceptor. Nun-
quid uis? P. Adito nunc li-
bros tuos. P.
Fict.

DE LVSV.

NICOLAVS, HIERONY.
MV^s. COCLES PAE-
DAGOGVS.

N. Iam dudum est animus, & eolum & dies in-
uitat ad ludendum. H. Inuitant quidem hæc om-
nia, sed solus præceptor non inuitat. N. Subor-
mandus orator quispiam, qui ueniam extorqueat.
Hieronymus. Aptè quidem dictum extorqueat:
Nam citius clauam extorseris è manu Herculis
quàm ab hoc ludendi ueniam. At olim illo nemo
fuit ludendi audior. N. Verum, sed iam olim
ille oblitus est se fuisse puerum. Ad uerba fa-
cillimus est, & liberalis, hic parcissimus, idemq;
difficillimus. H. Attamen protrudendus est ali-
quis legatus, non admodum uerecundæ frontis,
quem non illico protelet suis sauis dictis. N. Eat
qui uolet, ego carere malo, quàm rogare. H. Ne-
mo magis accõmodus in hanc legationem, quàm
Cocles. N. Nemo profecto, nam perfrictæ fron-
tis est, ac bene linguax, Deinde sensum homi-
nis pulchre callet. H. I Cocles, ab omnibus nobis
magnam initurus gratiam, C. Equidem experi-
ar sedulo, Verum si non successerit, non confer-
te cul-

te culpam in oratorem uestrum. H. Bene omina-
re si te satis nouimus, impetrabis. Abi orator,
redibis exorator. C. Eo, Bene fortunet legatio-
nem meam Mercurius. Salue præceptor. Pæda.
Quid sibi uult nugamentum hominis, Co. Sal-
ue præceptor obseruande. P. Insidiosa ciuilitas,
Satis iam saluo, Dic quid tibi uelis. Cocles. To-
tus discipulorum tuorum grex orat ludendi ue-
niam. Pædago. Nihil aliud quàm luditis, etiam
absq; uenia. Cocles. Scit tua prudentia, uigorem
ingeniorum excitari moderato lusu, quemadmo-
dum nos docuisti ex Quintiliano, Pæd. Sane ut
istuc tenes, quod pro te facit. Laxamento opus
est ijs, qui uehemèter laborāt, uobis qui segniter
studetis, & acriter luditis, freno magis opus est,
quàm laxatis habenis. C. Adnitimur pro utribus
Et si quid hætenus cessatū est, post diligentia sar-
cietur. Pæd. Oh sartores. Quis erit fideiussor,
istuc futurum? C. Ego capitis mei periculo non
dubitem esse sponzor. P. Immò culi periculo po-
tius, Scio quàm non sit tutum tibi credere, ta-
men hic periculum faciam, quàm sis bonæ fidei.
Si dederis uerba, posthac ni quicquam mecum
egeris. Ludant, sed gregatim in campis, Ne di-
uertant computationes aut alia nequiora. Matu-
re se recipiant domum ante solis occubitum. C.

Fiet. Exorauī, quanquā agere. H. O lepidum co-
put omnes amamus te plurimum. C. Sed interim
cauendum ne quid peccemus, alioqui de meo ter-
go dependendum foret, fideiusi uestro omnium
nomine, quod si quod accidat, non est quod me
posthac utamini legato. H. Cauebitur. Sed quod
lusus genus potissimum placet? C. De hoc in
campo consultabimus.

P I L A.

N. Nulla res melius exercet omnes corporis
partes quā pila palmaria, sed aptior hyemi,
quā aestati. H. Nullum anni tempus nobis parū
accommodū est ad ludendum. N. Minus sudabi-
tur si ludamus reticulo. H. Imo reticulū piscato-
ribus relinquamus, elegantius est palma uti. N.
Age nihil moror, sed quanti certabimus? H. Ta-
liro, sic parceatur pecuniæ. N. At ego malo
fronti parci, quā pecuniæ. H. Et mihi frons
charior est pecunia, Aliquo periculo certan-
dum est, alioqui friget ludus. N. Sic res habet,
ut dicis. H. Vtra pars prior euicerit tres lusus
e i uicta pendet sextam drachmæ partem, sed hac
lege, ut quicquid e uictorij collectum fuerit, in-
sumatur.

sumatur in conuiuium ad quod pariter uocemur
tur omnes. N. Placet lex, & rata esto. Super
est igitur, ut sortiamur partes, Nam sumus ser-
uē pares omnes, ut non admodum reserat quis
cui coniungatur. H. Tu tamen me longe periti-
or es. N. Vt sim, sed tu felicior. H. Etiam hic
ualet fortuna? N. Illa nusquam non regnat. G.
Age fiat sortitio. Euge, bene cecidit, contingere
quos uolebam. N. Et nos nostræ sodalitis non
pœnitet. H. Age simus uiri, Amat uictoria cu-
ram, Suum quisque locum gnauius tueatur. Tu
mihi consiste à tergo excepturus pilam si me
transuolet. Tu isthuc observa repulsurus huc ab
aduersarijs reuolantem. N. Ne muscā quidem
hac præteruolarit impune. H. Agite bonis aui-
bus, mittite pilam in testum. Qui miserit nihil
præfatus, frustra miserit. N. Hem accipe igitur.
H. Mittito, Si miseris extra lineas, aut infra su-
præue testum, uestro damno fuerit, aut certe no-
bis fraudi esse nolim, Tu sane parum commode
mittis. N. Tibi quidem, at nobis commode. H.
Vt miseris ita remittam. Par pari referam. Sed
præstat ingenue legitimeque ludere. N. In ludo
pulchrum est arte uincere. H. Fateor atque etiam
in bello. Sed habet utraq; pars suas leges. Et
sunt artes illiberales. N. Credo plures septem.

Signa terminum testula, aut rudere, aut si mauis
pileo tuo. H. Tuo malim. N. Rursus excipe pi-
lam. H. Mitte, pone notam. N. Habemus duos
terminos satis longinquos. H. Vtunq; sed ta-
men uincibiles. N. Plane uincibiles, si nemo re-
pugnet. H. Euge priorem metam prætercurri-
mus, uicimus quindecim. Heus præbete uos uiros
uiceramus & hic si tu tuo constitisses loco. Su-
mus igitur pares. N. Non diu futuri, uicimus tri-
ginta, uicimus quadraginta quinq; H. Sestertia?
N. Non. H. Quid igitur? N. Numeros. H. Quo
pertinent numeri, si nihil est quod numeres? N.
Noster hic ludus est. H. Præpropere tu quidem,
ante uictoriam canis triumphum, Vidi qui uince-
rent ab hoc numero, qui nihil habebant. Varia
est, ut Martis, ita lusus aleæ, habemus triginta,
Iam rursus sumus pares. N. Nunc serio res agi-
tur. Euge secessit, habemus potiores. H. Non
diu habituri dixi? Rursus equali fortuna su-
mus. N. Diu nutat fortuna, uelut anceps, utris
uelit addicere uictoriam. O Fors fortuna, si non
his faueris, dabimus tibi maritum. Euge audiuit
potum, penes nos est huius certaminis uictoria.
Pone notam cretaceam, ne excidat. H. Iam ap-
petit uespera & sudatum est satis, præstat à lu-
dendo desistere, ne quid nimis, supputemus lu-
crum.

crum. N. Nos cuicimus tres drachmas, uos duas,
Restat igitur una ad compotatiunculam. Sed in-
terim quis soluet pretium pilarum? H. Omnes ex
æquo pro sua quisq; portione. Nam lucrum exi-
lius, quàm ut inde possit aliquid decidi.

LVDVS GLOBORVM
missilium.

ADOLPPHVS BERNARDVS.

A. Tu toties apud me gloriatus es, te mirum
quendam esse artificem in certamine mittendo-
rum globorū. Age libet experiri, quid uir fies.
Bernar. Nihil detrecto, huc si quid libet. Nunc
tu plane, quod dici solet, in planiciem prouocas
equum. A. Et tu senties me non esse asinum. B.
Placet ne monomachia, ut unus cum uno congre-
diatur, an mauis adiungi socios periculi? A. Ma-
lo $\mu\omicron\nu\omicron\mu\alpha\chi\iota\alpha\mu$ ne qua pars uictoriæ decida-
tur alteri. B. Istuc & ipse malo ut mea laus in
solidū sit mea. A. Hi spectatores erūt et arbitri.
B. Recipio: sed quod erit uictori præuium, aut

que uicto poena? A. Quid si uicto amputetur auricula? B. Immo testium alter execetur potius. Nō est magnificū, certare pro pecunia. Tu Germanus es, ego Gallus, decertemus pro suae uterque gentis gloria, si uicero, tu ter exclamabis, Floreat Gallia, si uictus, quod absit, fuero, totidem uerbis celebrabo tuam Germaniam. A. Age placet conditio. B. Adsit fortuna. Quando periclitantur hoc ludo duae maxime nationes, sint aequales sphaerae. A. Nosti sexum illud promittens haud procul à porta? B. Noui. A. Ea erit meta, & haec linea. B. Esto sed sint, inquam pares globi. A. Minus discernas ouum ab ouo, aut ficum à ficu, sed mea non refert, utrum malis elige. B. Mitte. A. Heus tu mihi non brachium, sed balistam habere uideris, ita torques globum. B. Satis momordisti labrum, satis rotasti brachium, tandem mitte, O uires Herculeas, sed tamen uinco. A. Nisi sceleratus ille laterculus obstitisset, praeuiteram te. B. Consiste in sphaerae tuae uestigio. A. Non utar dolo malo, Cupio uirtute, non fraude uincere, quandoquidem de gloria certamen est, Bene uertat. B. Ingens profecto iactus. A. Ne ride, priusquam uiceris. Adhuc pene sumus pares. B. Nunc res agitur, Vter prior metam contigerit, is uicerit, A. Vici cantata. B.

ea. B. Sed definiendum erat, quoto ludo constaret uictoria, Nam primo nondum incaluerunt uires. A. Definiāt arbitri. A. Tertio. B. Placet. A. Quid ais? Agnoscis ne uictorem? B. Tibi fortuna magis aspirauit, uiribus & arte non tibi cessero. Sed quod arbitri pronunciauerint, id sequar. A. Germanus uicit, & hoc gloriorsior est uictoria, quod talem artificem uicerit. A. Nunc canta Galle. B. Sum raucus. A. Hoc Gallis nouum non est, Sed tamen coccyssa. B. Floreat Germania ter. A. Imo ter hoc erat canendum. B. Contraximus siticulam, eamus ad compotatiunculam, ibi perficietur cantio. A. Non recuso, si ita uidetur arbitris. B. Ita commodius est, Melius canit Gallus colluto gutture.

L V D V S S P H A E R A E
per annulum fer-
reum.

GASPAR. ERASMIVS.

G. Age, nos auspicabimur, uicto succedet Marcolphus. E. Sed quod erit uictori premium? G. Victus ex tempore faciet ac recitabit distichon in-

*laudem uictoris. E. Accipio legem. G. Vis ne
fortiamur, uter prior incipiat. E. Esto tu prior,
si libet, ego malim esse Abbas. G. Hoc tua con-
ditio potior est, quod tibi nota est area, Versaris
in tua harena. G. In hac exercitior sum, quam
in libris, tamen istud perquam exigui momenti
est. E. Aequum est, ut tantus artifex in hoc cer-
tamine mihi largiatur non nihil. G. Immo isthuc abs-
te peterem iustius, sed parum est honesta precaria
uictoria. Is demum uincit qui suo Marte uincit.
Ita sumus pares, ut non melius commissus fuerit
olim cum Bitho Bachius. E. Tua sphaera com-
modior est mea. G. Et tua uola uincit meam.
E. Ludito legitime absque technis, ac dolo malo.
G. Dices tibi rem esse cum homine probo. Eraf.
Sed prius audire cupio huius sphaeristerij plebi-
scita. G. Quaternio ludum absoluit. Qui hanc
lineam praeterierit, in damno est. Reliquos limi-
tes si transilias, sine fraude fiet. Qui globum
suo loco mouerit, perdit ius ferendi. E. Intelli-
go. G. En occlusi tibi portam. E. Sed isthinc te
excitiam. G. Id si feceris, cedam tibi huius cer-
taminis palmy. E. Bona fides? G. Optima, non
enim potes alia uia, nisi sic mittas sphaeram tu-
am in parietem, ut resiliat in meam. E. Id expe-
riar, Quid ais bone uir? Nonne depulsus es? G.
Fateor*

*Fateor, utinam tam sapiens esses, quam es felix.
Sed isthuc centies tentanti, uix semel successerit.
E. Immo si quid audes deponere pignoris,
nisi tertio quoque experimento successerit, uin-
ces. Sed interim redde pactum premium. G.
Quod nam? E. Distichon. G. Reddam. E. Et
quidem ex tempore, Quid arrodis unguem? G.
Habeo. E. Recita clare. G. Clarissime.*

*Plaudite uictori iuuenes hic quotquot adestis
Nam me qui uicit doctior est nebulo.*

*Nonne distichon habes? E. Habeo sed quale abs-
te allatum est, tale tibi referetur.*

SALTVS.

PERSONAE.

VINCENTIVS, LAV-
RENTIVS.

*Libet ne decertare saltu? L. Ludus iste non con-
uenit pransis. V. Quamobrem? L. Quia uentris
suburra grauat corpus. V. Non admodum sane*

qui pransi sint in pedagogy, Nam hi plerunq;
coenaturiunt, priusquam absoluerint prandium.
L. Quod igitur salicendi genus placet? V. Au-
spicemur ab eo quod est simplicissimum, à saltu
locustarum, siue manus ranarum utraq; tibia, sed
iunctis pedibus, Qui longissime promouerit cin-
gulum, coronam feret, Huius ubi erit sacietas,
aliud atq; aliud genus experiemur. L. Equidem
nullum recusabo genus, nisi quod geritur cum
periculo tibiaram nolim mihi rem esse cum chi-
rurgis. V. Quid si certemus unica tibia? L. Iste
ludus est empusæ, ualeat. V. Hastæ innixum sa-
lire, cum primis est elegans. L. Liberalius est
certare cursu. Siquidem hoc certaminis genus
apud Virgilium præposuit & Aeneas. V. Ve-
rum, sed idem proposuit & cæstum certamen,
quo non delector. L. Designa stadium, hoc loco
sit carcer, Quercus ista sit meta. V. Sed utinam
adesset Aeneas, qui proponat & præmia. L. Vi-
ctori abunde magnum præmium est gloria. V.
Victo potius dandum erat præmium solatij gra-
tia. L. Sit igitur victo præmium, ut lappa coro-
natus redeat, in urbem. V. Equidem non recusa-
rim, si tu præcedas tibia canens. L. Est ingens
æstus. V. Nec mirum cum sit solstitium æsti-
uum. L. Præstiterat natare. V. Mihi non placet
ranarum

ranarum uita, Animal sum terrestre non amphibi-
on. L. Sed tamē hoc exercitamenti genus olim
cum primis habebatur liberale. V. Imo etiam
utile. L. Ad quid? V. Si fugiendum sit in bello,
ibi potissimum ualent, qui sese cursu pedum &
natatu exercuerunt. L. Artem narras haudqua-
quam aspernandam, Neq; enim minus laudis est
aliquando, bene fugere, quam fortiter pugnare.
V. Sum plane rudis & imperitus natandi, nec
sine periculo uersamur in alieno elemento. L.
Sed adsuescere oportet, Nemo nascitur artifex.
V. At ego istius generis artifices permultos au-
dio nataste, sed non enataste. Experieris pri-
mum innixus suberi. V. Nec suberi fido magis
quam pedibus. Si uobis cordi est natatio specta-
tor esse malo, quam certator.

VENATIO.

PAV. THO. VIN.

LAV. BAR.

P. Trahit sua quemq; uoluptas, mihi placet ue-
natio. T. Placet & mihi sed ubi canes? Vbi ue-
nabula? Vbi casses. P. Valeant apri, ursi, cerui,
& uulpes, nos insidiabimur cuniculis. V. At

E

ego laqueos injiciam locustis, insidiabor Gryllis.
 L. Ego ranas captabo. B. Ego papiliones uena-
 bor. L. Difficile est sectari uolantia. B. Diffici-
 le, sed pulchrum, Nisi pulchrius esse ducis secta-
 ri lumbricos, aut Cocleas, quia carent alis. L.
 Equidem malo insidiari piscibus, est mihi hamus
 elegans. B. Sed unde parabis escam? L. Lum-
 bricorum ubiq; magna est copia. B. Est, si tibi
 uelint prorerepere e terra. L. At ego mox effica,
 ut multe myriades profiliant. B. Quopacto? in-
 cantamentis? L. Videbis artem, Imple hanc situ-
 lam aqua, Hos iuglandium summos cortices ui-
 rentes confractos immittito, Hac aqua persun-
 de solum. Nunc observa paulisper, Vides emer-
 gentes? B. Rem prodigiosam uideo. Sic olim, opi-
 nor exiliebat armati ex satis serpentis dentibus.
 Sed pleriq; pisces delicatioris & elegantioris
 sunt palati, quam ut esca tam uulgari capian-
 tur. L. Noui quoddam insecti genus, quo talibus
 insidiari soleo. B. Tu uide an possis imponere pi-
 scibus, ego ranis faceffam negotium. L. Quo-
 mo, reti? B. Non, sed arcu. L. Nouum piscandi
 genus. B. At non iniucundū, Videbis & fatebe-
 ris. V. Quid si nos duo micemus digitis. P. Igna-
 num est ac rusticum lusus genus, ad focum de-
 sidentibus magis conuenit, quam in campo uer-
 santibus

santibus. V. Quid si certemus nucibus? P. Nu-
 ces admodum pueris relinquamus, nos grandia-
 usculi sumus. V. Et tamen nihil aliud adhuc,
 quam pueri sumus. P. Sed quibus decorum est
 ludere nucibus, iisdem non indecorum est equi-
 re in arundine longa. V. Tu igitur prescripto
 lusus genus, sequar quocunq; uocaris. P. Et ego
 futurus sum omnium horarum homo.

EVNTES IN LVDVM.

SYLVIVS, IOANNES.

S. Cur adeo curris Ioannes? Io. Cur lep^{us}, ut
 aiunt, pro carnibus? S. Quid hoc prouerbij est?
 I. Quia nisi adfuero in tempore ante recitatum
 catalogum, actū est de pelle mea. S. Hac quidem
 ex parte nihil est periculi, modo praterita est
 quinta, Inspice horologiū, manus nōdum attigit
 punctū, quod horā ab hora equis spacijs dirimit.
 Io. At ego uix habeo fidem horologijs, mentiu-
 tur nonnunquam. S. At mihi fide, qui campanae
 uocem audiui. I. Sed est & aliud, unde magis
 etiam timeā, reddenda est memoriter besterna le-
 ctio, satis prolixa, Vereor ut possim. S. Cōmune
 periculū narras, nam & ipse uix satis teneo. I. Et

nostri præceptoris seuitiam, Omnis illi noxiæ
 capitalis est nec magis parcat nostris natibus,
 quam si corium esset bubulum. S. Verum is non
 aderit in ludo. Io. Quem igitur uicarium con-
 stituit. S. Cornelium. Io. Strabum illum? uæ no-
 stris natibus, is uel Orbilio plagosior est. S. Ve-
 rum dicis & ideo non raro sum illius brachio
 præcatus paralyticum. Io. Non est pium impreca-
 ri præceptoris, nobis potius cauendum, ne inci-
 damus in illius tyranni manus. S. Reddamus in-
 ter nos uicissim, altero recitante, altero codicem
 inspiciente. Io. Pulchre mones. Fac præsentis
 animo, Nam metus officit memorie. I. Facile de-
 ponerem pauorem, si non adesset periculum, At
 in tanto discrimine quis posset esse securus ani-
 mo? S. Fateor, attamen non agitur de capite,
 sed de parte diuersa.

ALIA.

CORNELIVS, ANDREAS.

C. Scitè tu quidem pingis, sed charta tua persua-
 dit. Charta subhumida est, ac transmitti attrat-
 mentum. An. Quæso ut appareas mihi pennam
 hanc. C. Deest mihi gladiolus scriptorius. An.

En tibi.

En tibi. C. Huius quàm obtusus. An. Accipe coti-
 culam. C. Vtrum amas scribere cuspide duri-
 uscula, an molliore? A. Attempera ad manum tu-
 am. C. Ego molliore soleo. An. Quæso ut mihi
 describas ordine figuras elementorum. C. Græ-
 cas an Latinas. An. Latinas primum: conabor
 imitari. C. Suppedita chartam. An. Accipe. C.
 Sed meum atramentum dilutius est, subinde in-
 fusa aqua. An. At meum linteolum prorsus ex-
 aruit. C. Immurge, nisi mauis immicere. An.
 Imo potius rogabo alicunde. C. Præstat habere
 domi, quàm rogare commodato. An. Quid est
 scholasticus absq; calamo & atramento? Cor.
 Quod miles absq; clypeo & gladio. A. Vtinam
 mihi essent articali tam celeres. Equidem non
 possum distantis uocem scribendo assequi. C.
 Prima cura sit, ut bene scribas, proxima ut ce-
 leriter, Sat cito, si sat bene. A. Belle, sed istam
 cautionem cane præceptoris, quum dicat, sat ci-
 to, si sat bene.

BREVIS DE COPIA
 præceptio.

Principio res ipsa puris, electis ac latinis uerbis
efferenda est, quod ipsum posse, non mediocris
artificis est. Sunt enim permulti, qui nescio quomodo
copiam et uarietatem orationis affectant,
cum ne semel quidem rem possint apte explicare:
illi tanquam semel balbutisse sit parum, balbuti-
entem suam alijs atq; alijs modis reddunt balbu-
orem, tanquam ipsi secum certamen suscep-
erint, ut quàm barbarissime dici possit, dicant.
Itaq; inepti synonyma quædam congerunt, adeo
interdum inter se dissidentia, ut ipsa mirentur,
quo pacto conuenerint. Quid enim absurdius,
quàm hominem pannosum, cui ne una quidem,
quam sine pudore possit induere, sit uestis, eum
tamen subinde suos pannos mutare, ac mendaci-
tatem suam pro opibus ostentare? At nihilominus
ridiculi uidentur, isti uarietatis affectores,
qui cum barbare semel dixerint, repetunt idem
multo barbarius, demum iterum atq; iterum indoctius.
Hoc est, non oratione, sed solecismis abundare.
In primis igitur, ut dixi, res ipsa aptis atq; electis
uerbis est explicanda. Deinde mutatorijs uerbis
utendum, si quæ idem efficiant, reperiuntur,
enim permulta. Demum ubi propria deficient,
translatiuis erit utendum, si modo uerecunda sit
transla-

translatio. Ea quoq; ubi deerunt, si per actiua di-
xisti, ad passiua reuertendum erit, quæ nobis to-
tidem orationes reddunt, quot ex actiuis constan-
bant. Postea uerba, si licebit, aut in nomina uer-
balia, aut in participia commutabimus. Postre-
mo ubi uero aduerbia in nomina, modo nomina
in alias atq; alias parteis commutauerimus, per
contrarium dicemus, aut affirmatiuam oratio-
nem in negatiuam commutabimus, aut retror-
sum, aut certe quod pronuntiatiue dictum, per
interrogationem effecimus. Nunc exempli cau-
sa, hanc sententiam sumamus.

LITERAE TVAE MAGNO-
pere me delectarunt.

LITERAE.
Epistola, epistolium, scripta, scedæ, literæ.

MAGNOPERE.

Mirum in modum, miris modis, maiorem in mo-
dum, mirandum in modum, supra modum, plu-
rimum, non mediocriter, summo pere, maxima-
pere.

M E.

E 4

Animum meum, pectus meum, oculos meos, cor
meum, Christianum.

DELECTARVNT.

Voluptate affecerunt, recreauerunt, exhila-
rarunt, uoluptati fuerunt, oblectarunt, uolupta-
te perfuderunt, meliosissime fuerunt, iucundissi-
me &c. habes materiam, tuum erit compone-
re. Experiamur igitur. Faciamus periculum. C.
Tuae literae magnopere me delectarunt. Tua epi-
stola mirifice nos exhilarauit. A. Verte acti-
uum in passiuum, alia erit facies, Vt, Dici non
possit, quam tuis sim scriptis exhilaratus.

ITEM, PER ALIA VER-
baidem efficientia.

Tuis ex liceris incredibilem cepi uoluptatem,
Ex epistola celsitudinis tuae plurimum uolupta-
tis accepi. Non mediocrē laetitiam tua mihi scri-
pta attulerunt. Gaudio tua me scripta, quan-
tus eram, perfuderunt. Hic non ita liceret mutare
in passiuam, nisi in illo postremo, perfusus gau-
dio, quod usitate dicitur. Capiebatur a me uolu-
ptas.

ptas, Allatum est gaudium, non perinde usitate
dixeris.

PER AFFICIO.

Singulari uoluptate literae tuae me affecerunt.

MUTA IN PASSIVVM.

Tuis scriptis incredibili sum affectus uoluptate.
Non parum gaudiorum tuum nobis epistolium
peperit.

PER SVM ET NOMINA
adiectiua.

Tuae mihi literae multis modis iucundissime fue-
runt. Fuit tua illa epistola sane quam gratissi-
ma.

PER NOMINA SVB-
stantiua.

Ineffabili uoluptati tua nobis epistola fuit. In-
credibili incunditati fuerunt tuae literae.

COMMUTA IN NEGA-
tionem.

Tua scripta non mediocri lætæ fuerunt. Nihil in uita tuis literis accedit iucundius. Quanquam ratione aliquoties iam usi sumus, quæ non est negligenter prætereunda. Nam quoties, multum, plurimum, singulariter significare uolumus, per contrarium uerbū idem efficiemus. Ut uehementer te amat. Henricus. Haud uulgariter te amat. Multum me iuuat uinum, haud parum iuuat. Est uir singulari ingenio. Est uir ingenio non uulgari. Est homo doctrina admiranda. Est homo non contemnenda doctrina. Thomas est summo apud suos loco natus. Non infimo loco natus: Augustinus eloquentissimus fuit. Non ineloquens fuit, Carneates orator fuit nobilis, non ignobilis, non obscurus. Et id genus similia, quæ nunquam non usu ueniunt. Sed admonuisse rem clarissimam satis est. Nec te lateat, bisariam non huiusmodi orationum genere uti, modestiæ causa, præsertim si de nobis ipsis loquamur, Tum etiam amplificandi gratia. Nam non ingratum, pro ualde grato, non uulgariter, pro singulariter, recte Quenustic dicimus.

Modestiae

MODESTIÆ CAUSA.

Ego literis meis nonnullam doctrinæ sum opinionem consecutus. Semper curavi, ut in literaria gloria non postremas parteis tenerem. De amplificatione superiora sunt exempla, nunc ad nostra reuertamur. Nihil tua epistola unquam euenit gratius. Nulla res maiori unquam uoluptati fuit, quam tua scripta. Nulla unquam ex re tantundem cœpi uoluptatis, quantum ex tuis literis amantissimis. Hoc modo singule orationes superiores poterunt uariari per interrogationem. Quid tuis literis in uita iucundius esse potuit? Quid epistola illa tua nobis euenit dulciuse? Quid ita oblectauit unquam, ut proxime tuæ literæ? Hoc modo rursus singulas serè orationes uariare licebit. C. Quid deinde fiet? A. Iam paulo liberius totam orationem uertimus, ut unam dictionem pluribus uerbis circumloquamur. C. Dic exempli causa. A. Quod modo per nomen incredibili, modo per aduerbium incredibiliter, dictum erat, unam dictionem aliquot uerbis commutabimus, Literis cōsequi nequea quantum tuis literis sim delictatus. Et mihi scriptum, et tibi creditum.

perdifficile fuerit quantæ iucunditati tua mihi scripta fuerint. Explicare prorsum nequeo, quàm sim tuis literis gauisus. Et item in infinitum. Rursum alio pacto, nam hæcenus & per negationem, & per interrogationem, postremo per infinitas orationes uariabimus. Nunc per subiunctiuas siue conditionales uariabimus hoc modo, Moriar si unquam quicquam fuit tuis literis, aut optatius, aut dulcius, Percam, si ulla res maiori uoluptati fuit, quàm tuæ literæ. Ita me Deus amet, ut nihil in uita tuis literis accidit iucundius. Et item alia multa in hunc modum excogitare licebit. C. Quid deinde? Nunc ad translationes, similitudines, & exempla fugiendum est.

TRANSLATIO EST in his.

Accepi literas tuas, quæ mellite fuerunt. Nihil nisi meræ delitiæ tuæ mihi scripta uidentur, Meræ uoluptas sunt tuæ literæ. Et huiusmodi plurima. Sed cauendū, ne obsoletis, aut durioribus translationibus utamur, quale est illud. Iuppiter hybernas cana nunc conspuit Alpes. Et quale est illud

illud, Cæna tuorum scriptorum me suauissimis epulis refecit.

COMPARATIO A simili.

Tua scripta omni uel ambrosia uel nectare suauiora fuere. Literæ tuæ quouis melle mihi fuere dulciores, Epistola humanitatis tuæ, et siliquæ omnem, et mel Attæium, et saccarū omne nectar, Ambrosiamquæ deorum, longe superauit. Hic quicquid dulcedine nobilitatum est, in medium adduci potest.

AB EXEMPLO.

Nunquam adducar, ut credā Hero Leandri suæ literas aut maiore uoluptate, aut pluribus osculis accepisse, quàm tuas accepi, Vix crediderim, aut Scipionem, euersa Carthagine, aut Paulum Aemilium, capto Persæ, magnificentiorē egisse triumphum, quàm ego, simul ac suauissima tua scripta, tuus mihi tabellarius reddidit, huiusmodi tum ex fabulis, tum ex historijs infinita possunt inueniri. E Physica uero sumuntur rerum similitudines, quarum, quàm plurimarum naturas memoriter tenere necesse est. Nunc si

libet, in alia sententia tenemus.

NVNQVAM DVM VIVAM

tui ero immemor.

Semper dum uiuam, tui meminero. Quid uiuam
nunquam me tui capiet obliuio. Prius uiuere
desinam, quam tui meminisse.

PER COMPARATIONES.

22

Si umbram corpus poterit effugere, & hic ani-
mus tui quibit obliuisci. Tui memoriam ne Le-
theus quidem annis poterit abolere.

PRAETEA PER ΔΥΣΛΟΓΙΑΣ.

aut more poetico per con-
traria.

Dum iuga montis aper, fluuios dum piscis ama-
bit.

Ante leues ergo &c. quæ non est multi nego-
tij excogitare. Verum ne immodici uideamur,
his in præsentia contenti simus. Aliàs, si uoles,
copiosius hac de re colloquemur. C. Ego te Au-
gustine iam plane exhaustum putabam. Sed tu
præter expectationem nouum thesaurum indica-
sti, quem si pergas explicare, nox ante occupa-
uerit.

euerit, quam tibi eadem de re sint uerba. A. Si
ego hoc mediocri & doctrina & ingenio præ-
sto, quantum Ciceronem ipsum ualuisse credis,
qui cum Roscio histrione certasse legitur? Sed
sol nos reliquit. Humescit cælum, præstat imi-

tari auiculas, testoque ac lecto nos com-

dere. Proinde uale mi Christia-

ne suauissime in crasti-

num. C. Tu iti-

dem bene

ualeas

Augustine omnium doctissime.

FINIS.

MOGVNTIÆ.

EXCVDEBAT IVO

schæffer.

A N N O

M. D. XXXIX.

